

Grammatica les 7

Het persoonlijk voornaamwoord

In het Latijn gebruikt men alleen het persoonlijke voornaamwoord in de nominativus/als onderwerp indien er veel nadruk op moet vallen. Verder bestaan er eigenlijk alleen persoonlijke voornaamwoorden (pronomina personalia) voor de eerste en tweede persoon.

Verder ontbreekt van de pronomina personalia de genitivus. Daarvoor wordt het bezittelijk voornaamwoord (pronomen possessivum) dat een bijvoeglijk naamwoord is, gebruikt.

	1 ^e s. ik	2 ^e s. jij	1 ^e pl. wij	2 ^e pl. jullie
nom.	ego	tu	nos	vos
gen.	meus, mea, meum	tuus, tua, tuum	noster, stra, nostrum	vester, tra, vestrum
dat.	mihi	tibi	nobis	vobis
acc.	me	te	nos	vos
abl.	me	te	nobis	vobis

Bijzonderheden:

1. het mannelijk meervoud van deze bezittelijke voornaamwoorden wordt gebruikt om iemands mannen, familieleden, aanhang aan te geven:

mei (nom.pl.)	mijn mannen, de mijnen
tui	jouw mannen, de jouwen
sui	zijn/haar/hun eigen mannen; de zijnen, de hunnen, de haren
nostri	onze mannen, de onzen
vestri	jullie mannen

Een vaste uitdrukking is **cum suis** = met de zijnen/haren/hunnen

2. Het onzijdig meervoud wordt gebruikt voor iemands bezittingen: mea, tua, sua, nostra, vestra, resp. mijn, jouw, zijn, haar, hun, onze, jullie bezittingen/goederen.

3. Vestrum en nostrum wordt als **gen. partitivus** gebruikt. Quis vestrum? Wie van jullie?

4. Als **gen. obiectivus** wordt de gen.sg. onzijdig van het bezittelijke vnv gebruikt: mei, tui, sui. nostri, vestri: amor mei = de liefde voor mij.

5. mecum (= cum me), tecum, secum, nobiscum, vobiscum = met mij, jou etc

De aanwijzende en persoonlijke voornaamwoorden van de 3^e persoon

- ille (m), illa (f), illud (n): 1. die, dat (beroemde, daar, eerst genoemde), 2. hij, zij, het.

nom.sg.	ille	illa	illud
gen.	illius	Illius	Illius
dat.	illi	Illi	illi
acc.	illum	Illam	illud
abl.	illo	illa	Illo
nom.pl.	illi	Illae	Ille
gen.	Illorum	Illarum	Illorum
dat.	Illis	Illis	Illis
acc.	illos	Illas	Ille
abl.	Illis	illis	illis

Precies zo worden verbogen:

iste, ista, istud: 1. die, dat (schurk) (bij jou), 2. hij, zij, het
ipse, ipsa, ipsum: zelf, juist

- hic (m), haec (f), hoc (n): deze, dit (hier bij mij), 2. hij, zij, het
De -c- is het aanwijzende element.

nom.s.	hic	haec	hoc
gen.	huius	huius	huius
dat.	huic	huic	huic
acc.	hunc	hanc	hoc
abl.	hoc	hac	hoc
nom.p.	hi	haec	haec
gen.	horum	harum	horum
dat.	his	his	his
acc.	hos	has	haec

abl.	his	his	his
------	-----	-----	-----

- is (m), ea (f) en id (n): 1. deze, dit, 2. die, dat 3. hij, zij, het
Dit woordje is het meest neutraal, het heeft geen bijbetekenis.

nom.sg.	is	ea	id
gen.	eius	eius	eius
dat.	ei	ei	ei
acc.	eum	eam	id
abl.	eo	ea	eo
nom.pl.	ei	eae	ea
gen.	eorum	earum	eorum
dat.	eis	eis	eis
acc.	eos	eas	ea
abl.	eis	eis	eis

Het wederkerende voornaamwoord van de 3e persoon

In het Latijn bestaat natuurlijk ook zo'n wederkerend vnw. (pronomen **reflexivum**). Ook dit wordt voor alle geslachten en in enkelvoud en in meervoud gebruikt. Het heeft slechts drie naamvallen. Er bestaat geen nominativus van dit woord en in plaats van een genitivus wordt een bezittelijk voornaamwoord gebruikt.

nom.	-----	-----
gen.	suus, sua, suum	zijn, haar, hun eigen
dat.	sibi	aan, voor zich
acc.	se	zich
abl.	se	door, met, vanaf zich

Nota bene: ook de persoonlijke voornaamwoorden van de 1^e en 2^e persoon kunnen (uitgezonderd de nominativus en genitivus) als wederkerende voornaamwoorden gebruikt worden.

De vierde declinatie

Deze bestaat uit twee groepen:

- mannelijke woorden op –us: exercitus – leger
- onzijdige woorden op –u: cornu – hoorn, (leger)vleugel.

De uitgangen die deze declinatie (overigens ook de 5^e) gebruikt, zijn gelijk aan die van de andere declinaties.

casus	m sg.	m pl.	n sg.	n pl.
nom.	exercitu-s	exercitu-s	cornu	cornu-a
gen.	exercitu-s	exercitu-um	cornu-s	cornu-um
dat.	exercitu-i*	exercit-ibus**	cornu	corn-ibus
acc.	exercitu-m	exercitu-s	cornu	cornu-a
abl.	exercitu	exercit-ibus	cornu	cornibus

*De dativus singularis kan ook exercitu zijn.

** De dativus pluralis was eigenlijk exercitu-bus, maar heeft zich aan die van de derde declinatie aangepast.

NB: domus (f!) is een zelfstandig naamwoord dat deels van de 2^e en deels van de 4^e declinatie is: abl. sg. domo, acc.pl. domos, gen. pl. domorum.

De vijfde declinatie

De woorden van de vijfde zijn vrouwelijk. Uitzondering is dies – dag. Dies is mannelijk als het geen bepaalde dag is, maar als dat wel een bepaalde dag is, is dies vrouwelijk.

casus	sg.	pl.
nom.	re-s	re-s
gen.	re-i	re-rum
dat.	re-i	re-bus
acc.	re-m	re-s
abl.	re	re-bus

.